RESPUBLIKADA ELEKTRON ONLAYN-AUKSION VA TANLOVLARNI TASHKIL ETISH

Amirov Zubaydulla Toir o'g'li
Toshkent arxitektura-qurilish unversiteti,
"Iqtisodiyot va ko'chmas mulk" kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqola respublikada elektron onlayn-auksion va tanlovlarni tashkil etish jarayonini o'rganadi. Elektron auksion va tanlovlar zamonaviy iqtisodiy sharoitda davlat xaridlari, korxona xizmatlari va ko'chmas mulk sotishida samarali vosita sifatida ajralib turadi. Maqolada elektron platformalarning foydalari, qonunchilik bazasi, shuningdek, ishtirokchilar uchun zaruriy shartlar va talablar batafsil ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar. Elektron onlayn-auksion, tanlov, davlat xaridlari, qonunchilik, elektron platformalar, ishtirokchilar, muammolar, yechimlar, ilg'or tajribalar, samaradorlik.

Annotation

This article explores the process of organizing electronic online auctions and contests in the Republic. Electronic auctions and contests stand out as an effective tool in the sale of public procurement, enterprise services and real estate in modern economic conditions. The article will consider in detail the benefits of electronic platforms, the legislative framework, as well as the necessary conditions and requirements for participants.

Keywords: Electronic online auction, competition, public procurement, legislation, electronic platforms, participants, problems, solutions, advanced experiments, efficiency.

Аннотация

В данной статье рассматривается процесс организации электронных онлайн-аукционов и конкурсов в республике. Электронные аукционы и конкурсы выделяются в современных экономических условиях как эффективные инструменты государственных закупок, услуг предприятий и продажи недвижимости. В статье подробно рассматриваются преимущества электронных платформ, законодательная база, а также предпосылки и требования к участникам.

Ключевые слова. Электронный онлайн-аукцион, конкурс, госзакупки, законодательство, электронные платформы, участники, проблемы, решения, передовой опыт, эффективность.

Keyingi yillarda hukumatimiz tomonidan qurilish sohasida keng islohatlarni ruyobga chiqarish va uning samaradorligini amalga oshirish asnosida qurilish sohasida elektron davlat xaridlarini tashkil etish hamda shaffoflikni ta’minlash maqsadida tegishli qator huquqiy normalar qabul qilindi. Jumladan, hukumat qarori (46-son, 31.01.2022 y.) bilan Qurilish sohasida elektron davlat xaridlarini tashkil etish va amalga oshirish tartibi to’g’risidagi nizom tasdiqlandi. Nizomga ko’ra, maqsadli dasturlarga muvofiq moliyalashtiriladigan ob’yektlarni qurish, rekonstruksiya qilish va mukammal ta’mirlash uchun pudrat tashkilotlarini faqat davlat xaridlari elektron tizimining elektron tender savdolari platformasi orqali aniqladi. Mazkur Nizomga muvofiq davlat buyurtmachilarining bir shartnoma bo’yicha qiymati BHMning 6000 baravaridan ortiq bo’lgan qurilish sohasidagi elektron tenderlarga nisbatan tatbiq etiladi. Mazkur miqdordan kam bo’lgan qurilish sohasidagi elektron tenderlarga ushbu tartib tavsiyaviy ahamiyatga ega. Tender predmetining boshlang’ich narxi (QQS bilan) BHMning 200 000 baravarigacha bo’lgan elektron tenderlarda faqat o’sha hudud (Qoraqalpog’iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri)da yuridik shaxs sifatida ro’yxatdan o’tgan talabgorlar qatnashadi. Elektron tenderda ishtirok etish uchun takliflar berish muddati tugagan sanadan boshlab 2 ish kuni ichida platforma tomonidan tender g’olibi aniqlanadi va g’olib tashkilotga aksept yuboriladi.

Aksept g’olib tashkilot tomonidan tasdiqlangan kundan boshlab tender tugallangan deb hisoblanadi va g’olib e’lon qilingan paytdan boshlab, 3 (uch kundan) kun muddatdan kechikmay tender natijasi bo’yicha pudrat shartnomasini tuzishi mumkin. Elektron tender natijalari bo’yicha g’olib e’lon qilingan paytdan boshlab, 3 kun muddatdan kechikmay pudrat shartnomasi tuziladi.

Elektron tender g’olibi pudrat shartnomasini tuzishdan bosh tortgan hollarda, pudrat shartnomasini tuzish huquqi zaxiradagi g’olibga o’tadi.

“Shaffof qurilish” MAT negizidagi “Reyting” axborot tizimida qurilish-pudrat va loyiha-qidiruv tashkilotlari tomonidan tender savdolarida ishtirok etishi uchun ularning reytinglari hisoblab borilmoqda. Shuningdek, korxonalarning reytingi davlat organlarining axborot tizimlari bilan integrasiya qilish orqali shakllantirilgan.

Qurilish sohasida davlat xaridlarining o’tkazilishini ta’minlovchi maxsus elektron platforma vazirlik va idoralarning tizimlariga integrasiyalashgan ravishda ishtirokchilar haqidagi ma’lumotlarni inson omilisiz avtomatik ravishda olish imkonini beradi. Inson omili bartaraf etilgani hisobiga hamda ochiq va shaffof talablar belgilanishi natijasida qurilish-pudrat tashkilotlari o’rtasida raqobat muhiti tobora sog’lomlashib bormoqda. Xususan, platformada jami 47 ming 546 ta tender o’tkazilgan bo’lib, ularda jami 12 ming 749 ta tashkilot ishtirok etgan. O’tkazilgan tenderlarning jami qiymati 35,85 trln. so’m bo’lib, ushbu tenderlarda 34,08 trln.

so’mlik shartnomalar tuzilgan. Elektron tender platformasida tejab qolingan mablag’lar 1,78 trln. so’mni tashkil etadi.

1-rasm. Tenderda ishtirok etish haqida

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, tenderlarda inson aralashuviga yo’l qo’yilmagani natijasida davlat ob’ektlarida ishtirokchilar soni doimiy ortib bormoqda. 2022 yilda bitta tenderda qatnashuvchilarning o’rtacha soni 4 ta bo’lgan bo’lsa, bugungi kunda o’rtacha 6 ta ishtirokchi qatnashmoqda.

Umumiy ko’rinishda, jadval O’zbekistonning turli viloyatlaridagi investitsiya dasturlari va tender faoliyatlari bo’yicha ma’lumotlarni ko’rsatadi. U PQ-98, VM-19, VM-40 kabi investitsiya dasturlari, PQ-408 mahalliy infratuzilmani rivojlantirish dasturi, shuningdek, e’lon qilingan va tugallangan tenderlar sonini o’z ichiga oladi.

1-jadval

2023 yilda Dasturlar bo’yicha tenderlar soni

Hudud	Investisiya dasturi PQ-98	Investisiya dasturi VM-19	Investisiya dasturi VM-40	Mahallalar infratuzilmasi PQ-408	E’lon qilingan tenderlar	Tugallangan tenderlar
1. Andijon viloyat	92	0	2	626	85	85
2. Buxoro viloyat	71	0	1	600	62	62
3. Jizzax viloyat	103	0	26	188	265	265
4. Navoiy viloyat	69	0	4	237	75	75
5. Namangan viloyat	84	0	3	382	73	73
6. Qashqadaryo viloyat	121	0	7	723	118	118
7. Samarqand viloyat	66	0	0	554	119	119
8. Sirdaryo viloyat	99	0	67	340	50	50
9. Surxondaryo viloyat	101	0	22	469	140	140
10. Toshkent viloyat	100	0	6	990	129	129
11. Farg’ona viloyat	77	0	5	924	106	106
12. Xorazm viloyat	99	0	15	240	104	104

13. Qoraqalpog'iston Respublikasi	45	3	2	303	97	97
14. Toshkent shahar	132	0	28	142	37	37
Yig'indisi	1259	3	188	6718	1460	1460

Investitsiya dasturlari bo'yicha umumiy loyihalarda PQ-98 dasturi jami 1259 loyihani tashkil etadi, eng ko'p loyiha Toshkent shahar (132) va Qashqadaryo viloyatida (121) amalga oshirilgan. VM-19 dasturi juda cheklangan bo'lib, faqat 3 loyiha mavjud, barchasi Qoraqalpog'iston Respublikasida. VM-40 dasturi bo'yicha jami 188 loyiha mavjud bo'lib, Sirdaryo viloyatida (67) va Toshkent shaharida (28) eng ko'p loyiha mavjud. Mahalliy infratuzilma loyihalari (PQ-408) jami 6718 loyihani tashkil etadi. Toshkent viloyati eng ko'p loyiha (990) bilan yetakchilik qiladi, keyingi o'rinlarda Farg'ona viloyati (924) va Qashqadaryo viloyati (723) joylashgan. Jizzax viloyati eng kam loyiha (188) bilan ajralib turadi. Tender faoliyati bo'yicha e'lon qilingan va tugallangan tenderlar soni teng, jami 1460 tadan. Jizzax viloyati (265), Surxondaryo viloyati (140) va Toshkent viloyati (129) eng ko'p tender faoliyati bilan ajralib turadi. Toshkent shahri eng kam e'lon qilingan (37) va tugallangan (37) tenderlarga ega.

Hududiy xususiyatlarga ko'ra, Toshkent viloyati mahalliy infratuzilma loyihalari soni eng ko'p (990) bo'lgan hudud. Bu hududda tender faoliyati sezilarli darajada, 129 ta e'lon qilingan va tugallangan tenderlar mavjud. Farg'ona viloyati mahalliy infratuzilma loyihalari soni yuqori (924) bo'lgan hudud bo'lib, o'rtacha tender faoliyatiga ega, 106 ta e'lon qilingan va tugallangan tenderlar mavjud. Qashqadaryo viloyatida PQ-98 loyihalari (121) va mahalliy infratuzilma loyihalari (723) soni yuqori, tender faoliyati ham sezilarli darajada, 118 ta e'lon qilingan va tugallangan tenderlar mavjud. Jizzax viloyatida VM-40 loyihalari soni yuqori (26) va tender faoliyati ko'p (265 e'lon qilingan va tugallangan), lekin mahalliy infratuzilma loyihalari soni kam (188).

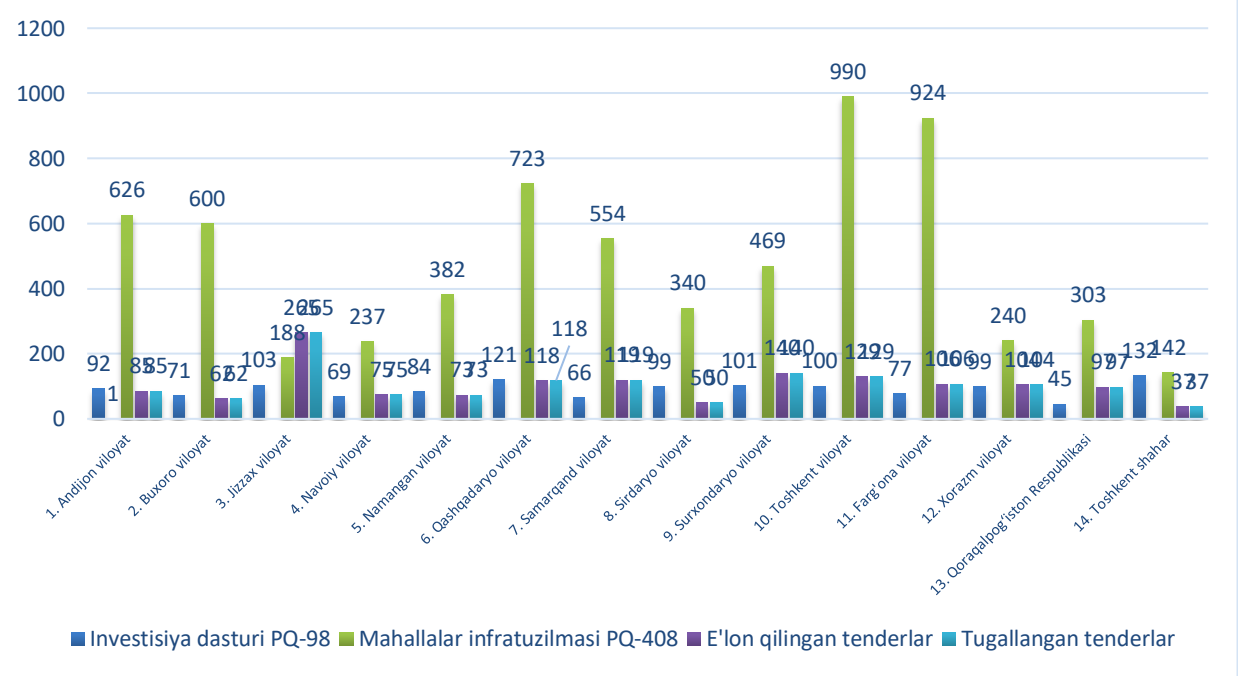

Kam faoliyatli hududlar orasida Toshkent shahar PQ-98 loyihalari soni yuqori (132) bo'lishiga qaramay, tender faoliyati eng kam (37). Qoraqalpog'iston Respublikasida VM-19 loyihalari mavjud (3), lekin umumiy loyiha va tender soni kam.

Xulosa qilib aytganda, hududlar orasida loyihalar va tender faoliyati taqsimotida katta farq bor. Toshkent viloyati va Farg'ona viloyati mahalliy infratuzilma loyihalari bo'yicha yetakchilik qilmoqda, Jizzax viloyati va Surxondaryo viloyati esa tender faoliyati bo'yicha yuqori. VM-19 investitsiya dasturi deyarli barcha hududlarda mavjud emas, faqat Qoraqalpog'iston

Respublikasida. E’lon qilingan va tugallangan tenderlar orasida umumiy muvozanat mavjud bo’lib, bu rejalashtirilgan loyihalarning muvaffaqiyatli yakunlanishini ko’rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-noyabrdagi PF-5577 sonli “Qurilish sohasini davlat tomonidan tartibga solishni takomillashtirish qo’shimcha chora-tadbirlari to’g’risida”gi farmoni.
2. Maxmudov E.X. “Korxona iqtisodiyoti” O’quv qo’llanma. Toshkent. O’zbekiston. 2004-yil.
3. Davletov I.X. “Qurilish iqtisodiyoti” fanidan ma’ruzalar matni. Toshkent TAQI, 2011 yil.
4. V.U.Yodgorov, D.Ya.Butunov, E.B.Haitovlarning “Qurilishda tanlov savdolari va uni tashkil etish” o’quv qo’llanma. TAQI. 2011.246 s.